

Dokumentas atspausdintas iš teismų praktikos paieškos sistemos INFOLEX. Praktika
(www.teismupraktika.lt)

Kortelė:

1352167_RegNr_e3K-3-415-219/2016

<http://www.infolex.lt/tp/1352167>

Santrauka:

Pareiškėja prašė iškelti įmonei bankroto bylą, o jos vadovui 5 metams apriboti teisę eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu. Pirmosios ir apeliacinės instancijų teismai pareiškimą tenkino. Tretysis asmuo pateikė kasacinį skundą.

LAT nurodė, kad kasatorius dar 2005 m., 2006 m., veikdamas bendrovės vardu, įvykdė veikas, kurios nesuderinamos su bendrovės vadovo veikla ir yra nusikalstamos (apgaulingas apskaitos tvarkymas, sukčiavimas, dokumento suklastojimas, turto iššvaistymas), o vėliau, būdamas bendrovės vienintelis akcininkas ir vadovas, nuo 2011 m. nevykdė ir neplėtojo bendrovės veiklos, tačiau dėl bankroto bylos jai iškėlimo į teismą nesikreipė, todėl teismai pagrįstai konstatavo, jog už įstatymo nustatytos pareigos kreiptis į teismą dėl bankroto bylos nemokiai įmonei iškėlimo pažeidimą yra teisinis pagrindas kasatoriui taikyti ĮBĮ 10 str. 14 d. įtvirtintą prevencinio pobūdžio priemonę ir pašalinti jį iš verslo rinkos, uždraudžiant jam eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu.

LAT paliko galioti apeliacinės instancijos teismo nutartį.

Civilinė byla Nr. e3K-3-415-219/2016

Teisminio proceso Nr. 2-55-3-01694-2015-3

Procesinio sprendimo kategorijos: 3.4.2.2.; 3.4.2.8.

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2016 m. spalio 13 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Janinos Januškienės (kolegijos pirmininkė), Dalios Vasarienės ir Vinco Versecko (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **trečiojo asmens V. R.** kasacinį skundą **dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. sausio 7 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prašymą apriboti uždarnosios akcinės bendrovės „Nordimpeksas“ vadovui V. R. teisę eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu.**

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ir ĮBĮ) 10 straipsnio 14 dalies, kurioje teismui nustatyta teisė nuo 3 iki 5 metų apriboti asmens teisę eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu, aiškinimo ir taikymo.

2. Pareiškėja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) kreipėsi į teismą su pareiškimu dėl bankroto bylos UAB „Nordimpeksas“ iškėlimo. Vadovaudamasi ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalimi, taip pat prašė UAB „Nordimpeksas“ direktoriui V. R. 5 metams apriboti teisę eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu.

3. Nurodė, kad šis asmuo apie itin sunkią bendrovės finansinę situaciją žinojo ilgą laiką, tačiau nesiėmė jokių veiksmų, susijusių su bendrovės bankroto proceso inicijavimu; Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. balandžio 10 d. nuosprendžiu jis nuteistas už apgaulingą įmonės apskaitos tvarkymą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2015 m. spalio 21 d. nutartimi pareiškėjos prašymą tenkino ir apribojo V. R. teisę 5 metus eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu.

5. Teismas nustatė, kad Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. balandžio 10 d. nuosprendžiu V. R. nuteistas už apgaulingą UAB „Nordimpeksas“ apskaitos tvarkymą, buhalterinių dokumentų suklastojimą, sukčiavimą bei didelės vertės svetimo turto iššvaistymą, ir sprendė, kad minėtas procesinis sprendimas šiuo atveju turi prejudicinę reikšmę.

6. Įvertinęs minėtą apkaltinamąjį nuosprendį, teismas padarė išvadą, kad įmonės vadovas tyčia veikė nesąžiningai įmonės kreditorių atžvilgiu ir toks tyčinis teisės aktų pažeidimas veikiant juridinio asmens vardu yra priešingas atsakingo valdymo standartams, todėl yra pagrindas laikinai eliminuoti tokį asmenį iš ūkinės komercinės veiklos.

7. Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs civilinę bylą pagal suinteresuoto asmens V. R. atskirąjį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2015 m. spalio 21 d. nutarties, kuria jam apribota teisė 5 metus eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu, 2016 m. sausio 7 d. nutartimi minėtą nutartį paliko nepakeistą.

8. Teismas nustatė, kad Vilniaus apygardos teismas 2015 m. spalio 21 d. nutartimi patenkino pareiškėjos VMI prašymą dėl bankroto bylos iškėlimo UAB „Nordimpeksas“ ir nurodė, kad ši teismo nutartis nebuvo apskūsta.

9. Teismas nesutiko su suinteresuoto asmens V. R. argumentu, kad nagrinėjamoje byloje jo teisė eiti vadovo pareigas apribota nesant tam teisinio pagrindo, nes šį argumentą paneigia byloje esantis rašytinis įrodymas – Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. balandžio 10 d. nuosprendis, kuris nagrinėjamu atveju turi prejudicinę reikšmę. Taigi tai, kad V. R. tyčia nesąžiningai organizavo įmonės buhalterinę apskaitą ir finansinės atskaitomybės tvarkymą bei pasisavino didelės vertės įmonės turtą, kurį vėliau iššvaistė, jau yra įrodyta išnagrinėtoje baudžiamojoje byloje. Pažeisdamas atsakingo valdymo standartus, pasisavinęs ir iššvaistęs didelės vertės įmonės turtą V. R. pažeidė ne tik baudžiamojo įstatymo normas, bet ir pačios įmonės, jos kreditorių interesus, taip pat apsunokino įmonės bankroto procedūras.

10. Teismo vertinimu, klausimas dėl V. R. teisių apribojimo galėjo būti sprendžiamas bankroto bylos iškėlimo stadijoje, nes ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos sankcijos taikymo galimybės įstatymų leidėjas nesusiejo su bankroto bylos stadija ar bankroto byloje dalyvaujančio asmens (pvz., bankroto administratoriaus ar kreditoriaus) kreipimusi į teismą dėl jos taikymo. Tai reiškia, kad teismas, nustatęs faktus apie bent vieną iš šios sankcijos taikymo pagrindų (konkrečius įmonės vadovo neteisėtus veiksmus (neveikimą)), turi *ex officio* (savo iniciatyva) spręsti dėl tokiam įmonės vadovui teisės nuo 3 iki 5 metų eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu apribojimo.

11. Teismas atmetė V. R. argumentus dėl principo *non bis in idem* (ne du kartus už tą patį) pažeidimo, nes: Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. balandžio 10 d. nuosprendžiu V. R. nuteistas už apgaulingą įmonės apskaitos tvarkymą, buhalterinių dokumentų suklastojimą, sukčiavimą bei didelės vertės svetimo turto iššvaistymą (Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – ir BK) 222 straipsnio 1 dalis, 182 straipsnio 2 dalis, 300 straipsnio 3 dalis, 184 straipsnio 2 dalis). Teismas iš minimo nuosprendžio rezoliucinės dalies nustatė, kad V. R. netaikytos BK 67, 68² straipsniuose nustatytos baudžiamojo poveikio priemonės, apribojančios teisę dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla. Ši ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatyta sankcija nagrinėjamoje byloje V. R. taikyta ne vien už anksčiau paminėtus baudžiamuosius pažeidimus, už kuriuos jis yra nuteistas, bet ir už nagrinėjamoje byloje nustatytus neteisėtus veiksmus: įmonė yra nemokus rinkos dalyvis, kuris V. R. iniciatyva veiklos nevykdė nuo 2011 m., tačiau dėl bankroto bylos iškėlimo tik 2015 m. rugpjūčio 27 d. kreipėsi ne įmonės vadovas, o kreditorius.

12. Vilniaus apygardos teismas 2015 m. spalio 21 d. nutartimi patenkino pareiškėjos VMI prašymą dėl bankroto bylos iškėlimo UAB „Nordimpeksas“. Šią teismo nutartį UAB „Nordimpeksas“ apskundė, 2015 m. lapkričio 3 d. pateikdama teismui atskirąjį skundą. Lietuvos apeliacinis teismas

2016 m. sausio 7 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismo 2015 m. spalio 21 d. nutartį paliko nepakeistą.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

13. Kasaciniu skundu trečiasis asmuo V. R. prašo Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. sausio 7 d. nutartį panaikinti ir priimti naują sprendimą – atmesti prašymą dėl teisių V. R. ribojimo kaip nepagrįstą ir neskirti jam ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos sankcijos. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

1. Teismas netinkamai aiškino ir taikė ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalį. Nagrinėjamu atveju neegzistuoja nė vienas šios teisės normos taikymo pagrindas, nes:

1. teismų procesinių dokumentų priėmimo metu teismo nutartis dėl bankroto bylos iškėlimo suinteresuotam asmeniui dar nebuvo įsiteisėjusi (įsiteisėjo tik 2016 m. sausio 7 d. Lietuvos apeliaciniam teismui netenkinus suinteresuoto asmens atskirojo skundo dėl Vilniaus apygardos teismo 2015 m. spalio 21 d. nutarties – teismas neteisingai konstatavo faktą, kad Vilniaus apygardos teismo 2015 m. spalio 21 d. nutartis dėl bankroto bylos suinteresuotam asmeniui iškėlimo nebuvo apskūsta), taigi ir ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytų pareigų įmonės valdymo organams (V. R.) dar nebuvo atsiradę (pateikti turtą, dokumentus ar kitą informaciją);

2. bankroto bylos iškėlimo stadijoje negalėjo būti sprendžiamas klausimas dėl vadovavimo teisės V. R. apribojimo, kadangi priežastys, lėmusios suinteresuoto asmens bankrotą, ir įmonės vadovo veiksmai (neveikimas) analizuojami ne bankroto bylos iškėlimo stadijoje, o bankroto bylos nagrinėjimo stadijoje. Spręsdamas dėl įmonės bankroto bylos iškėlimo nemokumo pagrindų, teismas vertina tik dokumentus ir duomenis, iš kurių galima spręsti apie įmonės finansinę padėtį, tačiau neanalizuoja ir nesiaiškina priežasčių, privedusių įmonę prie bankroto, nevertina įmonės vadovo veiksmų (neveikimo);

3. kasatorius nepažeidė pareigos pateikti pareiškimą dėl bankroto bylos UAB „Nordimpeksas“ iškėlimo, nes įmonės veikla buvo sustabdyta nuo 2011 m. pabaigos ir faktiškai nebuvo atnaujinta iki 2015 m., kol nebuvo išspręstas klausimas, ar UAB „Nordimpeksas“ turi pareigą VMI sumokėti 80 165,08 Eur, taigi įmonės veikla buvo sustabdyta dėl objektyvių priežasčių.

2. Teismas netinkamai taikė Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau ir – Konvencija) 7 protokolo 4 straipsnyje įtvirtinto principo *non bis in idem* nuostatas. Už tyčinį teisės aktų pažeidimą kasatorius yra nubaustas Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. balandžio 10 d. nuosprendžiu, todėl pakartotinis sankcijos (vadovavimo teisės apribojimas) taikymas už tą pačią veiką pažeidžia minėtą principą ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnio 5 dalį. Nors skundžiamoje nutartyje nurodyta, kad kasatoriui ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatyta sankcija taikyta ne vien už baudžiamuosius pažeidimus, už kuriuos jis yra nuteistas, bet ir už nagrinėjamoje byloje nustatytus neteisėtus veiksmus, tačiau nutarties motyvuojamojoje dalyje nėra nustatyti jokie kiti kasatoriaus atlikti neteisėti veiksmai, remiamasi tik Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. balandžio 10 d. nuosprendyje išdėstytais motyvais, kas iš esmės reiškia, kad kasatorius už tą patį nubaustas dar sykį. Teismas, neindividualizavęs konkrečių bylos aplinkybių, nevertinęs UAB „Nordimpeksas“ procesiniuose dokumentuose pateiktų argumentų, automatiškai pritaikė ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą sankciją. Vien formalus šios sankcijos taikymas prieštarauja proporcingumo principo imperatyvui ir pažeidžia teisingumo principą.

14. Pareiškėja VMI atsiliepimu į kasacinį skundą prašo skundo netenkinti. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

1. Kasatorius, net ir esant sustabdytai įmonės veiklai, pagal ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalį turėjo pareigą kreiptis į teismą dėl bankroto bylos UAB „Nordimpeksas“ iškelimo. Vykęs baudžiamasis procesas nebuvo pagrindas šalintis nurodytos pareigos. 2015 m. atnaujinus įmonės veiklą, V. R. neinicijavo bankroto bylos iškelimo, bankroto byla iškelta tik 2015 m. spalio 21 d. pagal pareiškėjos VMI prašymą. Toks aplaidus UAB „Nordimpeksas“ vadovo požiūris į ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalyje nustatytą pareigą lėmė ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos sankcijos taikymo pagrįstumą.

2. Teismas turi teisę taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą teisių apribojimą tiek bankroto bylos iškelimo, tiek jos (bankroto bylos) nagrinėjimo stadijoje.

3. Kasatoriaus pripažinimas kaltu padarius BK nurodytas veikas ir ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalies teisių apribojimo taikymas negali būti laikomas Konvencijos 7 protokolo 4 straipsnyje įtvirtinto principo *non bis in idem* pažeidimu. Minėtos sankcijos buvo taikytos už skirtingus teisės pažeidimus: kasatoriui baudžiamoji atsakomybė taikyta už BK nurodytų veikų padarymą, o ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtintas vadovo teisių apribojimas už tai, kad laiku nesikreipta dėl bankroto bylos iškelimo. Kasatoriui laikinas teisės eiti vadovo pareigas apribojimas taikytas nepažeidus proporcingumo, teisingumo ir *non bis in idem* principų.

15. Prisdėjimu prie kasacinio skundo suinteresuotas asmuo BUAB „Nordimpeksas“ prašo skundą tenkinti, nurodo, kad sutinka su skunde išdėstyta pozicija ir argumentacija.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl Įmonių bankroto įstatymo 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtinto teisių apribojimo, taikytino bankrutuojančios įmonės vadovui, paskirties

16. ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje (redakcija, galiojusi iki 2016 m. sausio 1 d.) buvo nustatyta, kad teismas gali apriboti asmens teisę nuo 3 iki 5 metų eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu, jeigu šis asmuo privalėdamas pagal įstatymą: nepateikė pareiškimo dėl bankroto bylos iškelimo, po teismo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo neperdavė turto ir (ar) dokumentų, vengė pateikti bankroto procesui reikšmingą informaciją ar kitaip trukdė procedūroms. Nuo 2016 m. sausio 1 d. galiojančios redakcijos ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatyta, kad minėtą įmonės vadovo teisių apribojimą teismas taiko savo iniciatyva, administratoriaus arba įmonės kreditoriaus (kreditorių), kurio (kurių) teismo patvirtinti reikalavimai vertine išraiška sudaro daugiau kaip pusę visų kreditorių teismo patvirtintų reikalavimų sumos, motyvuotu prašymu.

17. Aiškindama ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalies nuostatas teisėjų kolegija pažymi, kad bankroto instituto paskirtis – apsaugoti nemokaus skolininko, negalinčio tinkamai įvykdyti savo įsipareigojimų, kreditorių teises ir interesus, sudaryti galimybę jiems gauti kiek įmanoma palankesnę finansinių reikalavimų iš skolininko turto patenkinimą. Kartu bankroto institutas skirtas ir nemokaus skolininko interesams užtikrinti, siekiant užfiksuoti jo skolas, kad jos nedidėtų, sudaryti galimybę pertvarkyti savo veiklą ir, atsiradus galimybių, atkurti finansinį stabilumą. Dėl to tinkamas ir laiku atliekamas

įmonės finansinės būklės vertinimas, nemokumo nustatymas ir bankroto proceso inicijavimas yra reikšmingas tiek nemokaus skolininko kreditorių, tiek paties skolininko ekonominei raidai.

18.ĮBĮ 5 straipsnyje yra pateiktas sąrašas subjektų, kurie turi teisę pateikti teismui pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo nemokiai įmonei. Šioje teisės normoje nustatyta įmonės vadovo teisė kreiptis į teismą dėl bankroto bylos įmonei iškėlimo ir jos įgyvendinimo tvarka detalizuota ĮBĮ 8 straipsnyje.

19.ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalyje (redakcija, galiojusi iki 2016 m. sausio 1 d.) buvo nustatyta, kad jeigu įmonė negali ir (arba) negalės atsiskaityti su kreditoriumi (kreditoriais) ir šis (šie) nesikreipė į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo arba yra sąlyga, nurodyta šio įstatymo 4 straipsnio 4 punkte (įmonė viešai paskelbė arba kitaip pranešė kreditoriui (kreditoriams), kad negali arba neketina vykdyti įsipareigojimų), įmonės vadovas, savininkas (savininkai) privalo pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo. Panaši nuostata įtvirtinta ir nuo 2016 m. sausio 1 d. galiojančios redakcijos ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad jeigu įmonė negali ir (arba) negalės atsiskaityti su kreditoriumi (kreditoriais) ir šis (šie) nesikreipė į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo, įmonės vadovas ar kiti asmenys pagal kompetenciją privalo pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo nedelsdami, bet ne vėliau kaip per 5 dienas po to, kai įmonė tapo nemoki ir įmonės dalyviai per minimalius įstatymuose arba įmonės steigimo dokumentuose nustatytus terminus dalyvių susirinkimui sušaukti, bet ne vėliau kaip per 40 dienų, nesiėmė priemonių įmonės mokumui atkurti. Taigi tiek pagal ankstesnės, tiek pagal dabar galiojančios redakcijos ĮBĮ normų nuostatas įmonės vadovas turi ne tik teisę, bet ir pareigą kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo, jei įmonė nepajėgi atsiskaityti su kreditoriais ir faktiškai yra nemoki.

20.Įstatyme nustatyta įmonės vadovo, kuris geriausiai žino įmonės finansinę būklę ir veiklos perspektyvas, pareigą inicijuoti bankroto procesą lemia bankroto instituto paskirtis ir tikslas – įmonei tapus nemokiai, per įmanomai trumpiausią laiką pradėti bankroto procesą, kad būtų sustabdytas kreditorių skaičiaus, jų skolų didėjimas ir kiek įmanoma sumažinti kreditorių ir pačios įmonės turtiniai praradimai.

21.Kasacinis teismas, formuodamas teisminę praktiką, aiškinant aptartas ĮBĮ normas, yra nurodęs, kad ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtinta teisės norma yra prevencinio pobūdžio, ja siekiama dvejopo tikslo: pirma, įspėti įmonės vadovą, kad jis tinkamai vykdytų ĮBĮ jam nustatytas pareigas dėl bankroto bylos iškėlimo laiku ir bankroto proceso metu; antra, pašalinti iš verslo rinkos asmenis, kurie, vadovaudami verslo subjektams, nevykdo įstatymo nustatytų pareigų, nesilaiko sąžiningo verslo ir dėl to viešieji, privatūs juridiniai ir fiziniai asmenys patiria normalios verslo rizikos neatitinkančių turtinių praradimų, t. y. šia norma siekiama apsaugoti viešuosius ir privačius asmenis nuo nesąžiningų vadovų, nevykdančių imperatyviųjų įstatymo reikalavimų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-152-219/2016).

22.Byloje nustatyta, kad UAB „Nordimpeksas“ vienintelio akcininko (kasatoriaus) V. R. 2011 m. lapkričio 2 d. sprendimu bendrovės veikla nuo 2011 m. lapkričio 2 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d. buvo sustabdyta; bendrovė veiklos nevykdė ir nuo 2013 m. sausio 1 d. iki bankroto bylos pagal VMI pareiškimą teismo 2015 m. spalio 21 d. nutartimi, kuri įsiteisėjo 2016 m. sausio 7 d., iškėlimo.

23.Nagrinėjant kasatoriaus argumentus reišminga pažymėti, kad kasatorius Vilniaus apygardos teismo 2013 m. gruodžio 19 d. nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu įvykdęs kelias nusikalstamas veikas ir nuteistas. Lietuvos apeliacinis teismas 2015 m. balandžio 10 d. nuosprendžiu pakeitė pirmosios instancijos teismo nuosprendį – V. R. pripažino kaltu pagal BK 222 straipsnio 1 dalį (apgaulingas apskaitos tvarkymas), 182 straipsnio 2 dalį (sukčiavimas), 300 straipsnio 3 dalį (dokumento suklastojimas), 184 straipsnio 2 dalį (turto iššvaistymas) ir paskyrė 300 MGL dydžio

galutinę subendrintą bausmę – 10 860 Eur pinigine baudą; iš nuteistojo V. R. priteisė 80 165,08 Eur Vilniaus apskrities VMI turtinei žalai atlyginti.

24. Pirmosios instancijos teismas pripažino nuosprendžio prejudicinę reikšmę, juo nustatytas aplinkybes laikė pakankamu pagrindu laikinai eliminuoti kasatorių iš ūkinės komercinės veiklos, taikant ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalį.

25. Apeliacinės instancijos teismas, nagrinėdamas bylos faktinius ir teisinius pagrindus (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 320 straipsnis), pripažinęs nuosprendžiu nustatytą faktinių aplinkybių reikšmę, sprendžiant dėl ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalies taikymo kasatoriui, be kita ko, nurodė, kad UAB „Nordimpeksas“ nuo 2011 m. nevykdė veiklos, bendrovės skolos tuo laiku didėjo, tačiau kasatorius, būdamas jos vadovas, nesikreipė į teismą dėl bankroto bylos įmonei iškelimo, bankroto byla bendrovei iškelta pagal kreditorės VMI pareiškimą.

26. Teisėjų kolegija sutinka su apeliacinės instancijos teismo nustatytais faktinėmis aplinkybėmis ir padarytomis išvadomis. Iš bylos dokumentų, tarp jų ir nuosprendžio, matyti, kad kasatorius dar 2005 m., 2006 m., veikdamas bendrovės vardu, įvykdė veikas, kurios nesuderinamos su bendrovės vadovo veikla ir yra nusikalstamos. Vėliau, būdamas bendrovės vienintelis akcininkas ir vadovas, kasatorius nuo 2011 m. nevykdė ir neplėtojo bendrovės veiklos, tačiau dėl bankroto bylos jai iškelimo į teismą nesikreipė. Netgi po nuosprendžio, kuriuo jis pripažintas kaltu įvykdęs nusikalstamas veikas ir iš jo priteistas bendrovės kreditoriaus patirtos žalos atlyginimas, įsiteisėjimo 2015 m. balandžio 10 d. kasatorius į teismą dėl bankroto bylos UAB „Nordimpeksas“ iškelimo nesikreipė; bankroto byla šiai įmonei iškelta pagal kreditoriaus 2015 m. rugpjūčio 20 d. pareiškimą. Dėl to apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs byloje nustatytas faktines aplinkybes, pagrįstai konstatavo, kad už įstatymo nustatytos pareigos kreiptis į teismą dėl bankroto bylos nemokiai įmonei iškelimo pažeidimą yra teisinis pagrindas kasatoriui taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtintą prevencinio pobūdžio priemonę ir pašalinti jį iš verslo rinkos, uždraudžiant jam eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu.

27. Teisėjų kolegija atmeta kasatoriaus argumentą, kad jis už tą pačią veiką baudžiamas antrą kartą. Jis teigia, kad jau buvo nubaustas už tyčinį teisės aktų pažeidimą (nusikalstamų veikų padarymą) Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. balandžio 10 d. nuosprendžiu, todėl pakartotinis sankcijos (vadovavimo teisės apribojimas) taikymas už tą pačią veiką pažeidžia principo *non bis in idem* nuostatas.

28. Minėta, kad teismas kasatoriui taikė ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą poveikio priemonę – apribojimą teisės eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu – už tai, kad jis, privalėdamas pagal įstatymą, nepateikė pareiškimo dėl bankroto bylos bendrovei iškelimo. Taigi kasatoriui apribotos teisės ne už 2005 m., 2006 m. padarytas nusikalstamas veikas, o už pažeidimą pareigos kreiptis į teismą dėl jo vadovaujamai nemokiai bendrovei bankroto bylos iškelimo. Nuosprendžiu nustatytos aplinkybės nagrinėjamu atveju reikšmingos tiek, kad patvirtina, jog kasatorius ne tik nevykdė pareigos kreiptis į teismą dėl bankroto bylos nemokiai įmonei iškelimo, bet ir nusikalstamu būdu tvarkė jos ūkinę komercinę veiklą.

29. Teisėjų kolegija pažymi, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT), pasisakydamas dėl Konvencijos 8 straipsnio (teisė į privataus gyvenimo gerbimą), kiek tai susiję su bankroto bylų nagrinėjimu, yra nurodęs, kad „privataus gyvenimo koncepcija“ apima asmens teisę sukurti ir plėtoti santykius su kitais asmenimis, įskaitant profesinėje ir komercinėje srityje. Taigi šioje srityje taikomi ribojimai turi atitikti tam tikras pateisinamumo sąlygas – ribojimas turi būti nustatytas įstatymo, turi turėti vieną ar daugiau teisėtų tikslų, įtvirtintų Konvencijos 8 straipsnio 2 dalyje, ir turi būti „būtinai“

demokratinėje visuomenėje“, siekiant pirmiau nurodytų tikslų (žr. 2006 m. kovo 23 d. sprendimus byloje *Albanese, Vitiello, Campagnano prieš Italiją* (pareiškimų Nr. 55480/00, 59330/00, Nr. 77924/01, Nr. 77962/01 ir Nr. 77955/01).

30. Dėl ribojimo profesinėje ir komercinėje srityje pateisinamumo sąlygos – „būtinumo demokratinėje visuomenėje“ – EŽTT yra nurodęs, kad reikalaujama individualizuoto, ne automatinio požiūrio į taikomą sankciją, teismo konkrečių bylos aplinkybių įvertinimo (žr., pvz., *Albanese, Vitiello, Campagnano prieš Italiją* (pareiškimų Nr. 77924/01, Nr. 77962/01 ir Nr. 77955/01); 1996 m. birželio 26 d. Europos žmogaus teisių komisijos pranešimą byloje *P. G. prieš Italiją* (pareiškimo Nr. 22716/93).

31. Atsižvelgdama į išdėstytą, teisėjų kolegija nurodo, kad, teismui sprendžiant, ar taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įmonės vadovui nustatytą teisę nuo 3 iki 5 metų eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu apribojimą, būtina kiekvienu atveju neformaliai, nuosekliai nustatyti ir įvertinti visas faktines aplinkybes, susijusias su įmonės vadovo neveikimu ir tokio elgesio priežastimis. Apeliacinės instancijos teismas šią pareigą atliko, todėl kasatoriaus argumentas, jog jis už tuos pačius veiksmus baustas du kartus, niekuo nepagrįstas.

Dėl prašymo taikyti bankrutuojančios įmonės vadovui ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą teisių apribojimą pateikimo ir nagrinėjimo

32. Nutarties 16 punkte minėta, kad ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatyta, jog teismas gali apriboti bendrovės vadovo teisę eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu, jeigu šis asmuo privalėdamas pagal įstatymą: nepateikė pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo, po teismo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo neperdavė turto ir (ar) dokumentų, vengė pateikti bankroto procesui reikšmingą informaciją ar kitaip trukdė procedūroms.

33. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalies taikymo, yra išaiškinęs, kad įstatyme nurodyti asmenys pagal kompetenciją turi teisę teikti teismui motyvuotą prašymą apriboti įmonės vadovui teisę nuo 3 iki 5 metų eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu bet kurioje įmonės bankroto bylos stadijoje, įskaitant ir bankroto bylos iškėlimą, t. y. įstatymo įgalioti asmenys prašymą dėl teisių įmonės vadovui apribojimo gali teikti tiek kartu su pareiškimu dėl bankroto bylos iškėlimo (bankroto bylos kėlimo stadijoje), tiek bet kurioje kitoje bankroto bylos stadijoje iki sprendimo dėl įmonės pabaigos priėmimo. Pagal ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalį teismui teikiamas prašymas taikyti įmonės vadovui atitinkamų teisių apribojimą turi būti motyvuotas. Taigi pareiškėjas, prašydamas teismo įmonės vadovui taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą teisių apribojimą, turi nurodyti ne tik tai, kad vadovas nesikreipė laiku dėl bankroto bylos iškėlimo ar neatliko kitų įstatymo nustatytų veiksmų, bet ir šiuos teiginius, dėstomus faktus argumentuoti ir pagrįsti įrodymais, patvirtinančiais pateiktą prašymą. Savo ruožtu teismas įstatymo įgaliotų asmenų prašymo pagrindu arba savo iniciatyva klausimą dėl ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatyto teisių apribojimo įmonės vadovui taikymo nagrinėja ir sprendžia bet kurioje bankroto bylos stadijoje (pvz., iškeldamas bankroto bylą ir t. t.) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-152-219/2016).

34. Toje pačioje nutartyje kasacinis teismas išaiškino, kad pagal ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalies nuostatas teismas, sprenddamas tiek dėl suinteresuotų asmenų pateikto prašymo taikyti įmonės vadovui teisių apribojimą, tiek tai darydamas savo iniciatyva, turi išsiaiškinti, ar byloje surinkti įrodymai ir nustatytos aplinkybės sudaro pagrindą taikyti įstatymo nustatytą apribojimą šiam asmeniui dirbti tam

tikrą darbą, ir savo išvadas priimtoje nutartyje motyvuoti, t. y. teismas negali taikyti įmonės vadovui ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatyto teisių apribojimo remdamasis vien įstatymo nustatytu formaliu pagrindu, kad įmonės vadovas neatliko įstatymo nustatytų veiksmų. Teismas, nagrinėdamas prašymą įmonės vadovui taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą teisių apribojimą, įvertina jame nurodytus argumentus ir pateiktus įrodymus, esant poreikiui, įpareigoja suinteresuotus asmenis pateikti papildomus įrodymus, renka juos savo iniciatyva, tačiau prašymo nagrinėjimo laikas negali būti nepagrįstai ir neproporcingai ilgas.

35. Bylos duomenimis, pareiškėja VMI prašymą dėl teisių kasatoriui apribojimo pateikė kartu su pareiškimu dėl bankroto bylos jo vadovaujamai UAB „Nordimpeksas“ išskėlimo. Apeliacinės instancijos teismas nagrinėjo prašymo faktinius ir teisinius pagrindus; įvertinęs pateiktus įrodymus, sprendė, kad jau bankroto bylos išskėlimo stadijoje jų pakanka konstatuoti, jog kasatorius pažeidė jam įstatymo nustatytą pareigą kreiptis į teismą dėl bankroto bylos UAB „Nordimpeksas“ išskėlimo, ir privalomos pareigos nevykdymas, nevykdymo padariniai sudaro teisinį pagrindą taikyti kasatoriui įstatyme nustatytus teisių apribojimus; savo išvadas teismas pakankamai aiškiai motyvavo. Dėl to teisėjų kolegija neturi teisinio pagrindo konstatuoti, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalies nuostatas, jas aiškindamas pažeidė formuojamą teisminę praktiką ar CPK reglamentuotas įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisykles.

36. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad, nenustačius teisinio pagrindo panaikinti ar pakeisti apeliacinės instancijos teismo nutartį (CPK 346 straipsnio 2 dalis, 359 straipsnio 3 dalis), ji paliktina nepakeista (CPK 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. sausio 7 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Janina Januškienė

Dalia Vasarienė

Vincas Verseckas

</BODY